

הגן הזה הוא אנחנו

המכון לחינוך דמוקרטי
יום הכשרה לתחום הגיל הרך

הגן הזה הוא אנחנו

- **מקור ההשפעות על גן הילדים:**
  - דימוי הילדות
  - ההקשר האקולוגי
  - תיאוריות פילוסופיות, פסיכולוגיות וחינוכיות
- **הביטוי הפדגוגי של ההשפעות הללו**
- **איפה ממוקם ה "אנחנו" הדמוקרטי?**

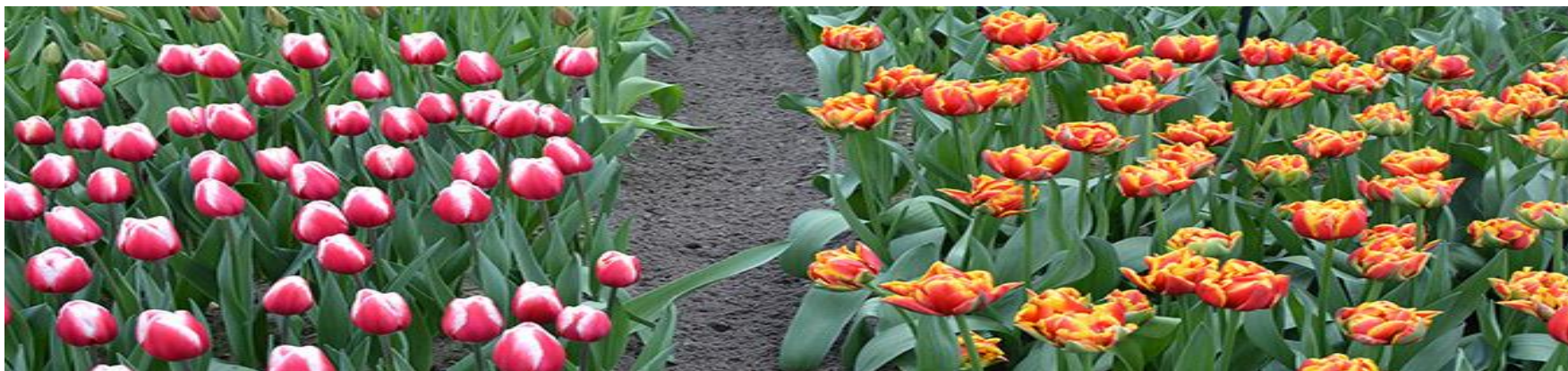
דימוי הילדות כמחווך לעשייה חינוכית

- ילד אינו קיים אם קהילה אינה מגדירה את הילדות

גן הילדים

- פרבל
- מקים גן הילדים הראשון בשנת 1816

"אמנם המטרה הסופית היא האדם הנבון ובעל
המודעות העצמית, הפועל לפי חוק פנימי מוסרי, אבל
גם כל שלב ושלב בדרך אל המטרה הוא מטרה
בפני עצמה, ואין להקל ראש באבני הדרך של
התהליך". (פרבל, 1826)

השפעת מדיניות החינוך הלאומית על "תורת הגן"

- חינוך עברי
- הילד טעון הטיפוח
- הילד הפעיל
- הילד האורייני
- המכון לחינוך דמוקרטי

חינוך עברי

- סוף המאה ה-19 ועד שנות ה-40-30 של המאה ה-20
- הגן חלק ממערכת החינוך הציונית
- מבוסס פסטלוצ'י (מונהג ילדים)
- מטרות:
  - הגן כמכינה לשפה העברית- עולים חדשים
  - הקניית הרגלי ניקיון-היגיינה לקוויה
  - חינוך ברוח ערכי הציונות המגשימה של מפלגת הפועלים- חגיגות וטקסים, חקלאות, קופת הקרן הקיימת

הגן הישראלי

- שנות ה 50 וה- 60 של המאה ה 20 (קום המדינה)
- קליטת עליה, כור היתוך
- בגן:
- דגש על היבטים התפתחותיים (גזל)
- השפעות של פרויד (חומרי יצירה כסובלימציה)
- חינוך פרוגרסיבי ("הגנת ברכת הבימה")

" כל עוד המחלקה לגננות במשרד החינוך מתעלמת מהעובדה שהילד עתיד לעמוד בפני תביעות בית הספר ואינה רואה את תפקידו של גן הילדים בהכנת הילד לקראת מה שיידרש ממנו, הרי היא שותפה חלקית באחריות לכשלונו של הילד" (סמילנסקי, 1958)

הילד טעון הטיפוח

מלכה האס

- מהן העמדות והערכים שבאים לידי ביטוי בסרטון?
- http://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-News-cast-q3_2014/Article-1c57a4e4cca6841004.htm

השפעות תפיסת הילד והילדות ותיאוריות פסיכולוגיות על מודל ההוראה

מונהג ילדים

מונהג מבוגרים

מונהג

קהילת לומדים

מודל הוראה- מונהג מבוגרים (adult run)

- "החינוך הישן" המבוסס על הבהוויריזם.
- "בית הספר החרושתית"

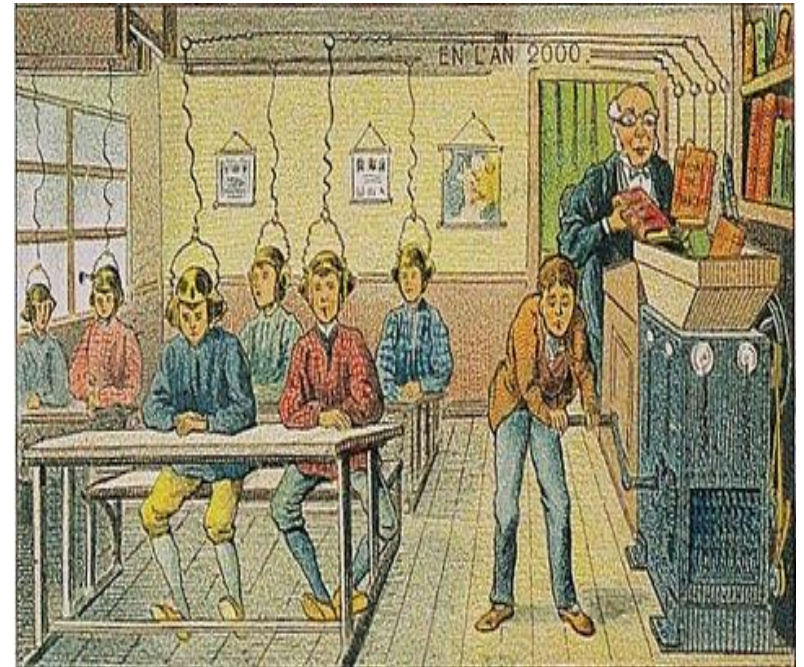
הנחות לגבי הילד:

- לילד צורך בקביעות ובשגרה .
- הרגלים ילמדו רק מתוך התנהגות קבועה .
- כדי להיות מוכן לכיתה א' הילד צריך להישמע למה שאומרים לו
- ילד יבחר לשחק רק בדבר אחד ולכן יש לחייבו לפעול גם בדברים שאינו אוהב.
- התלמידים אינם צריכים להתעניין בתכנים הנלמדים.

הנחות לגבי איך ילדים לומדים:

- אם אין מובנות אין ניצול טוב של הזמן
- למידה היא תולדה של העברה חד צדדית של ידע ומיומנויות מאלה המחזיקים בהם לאלה החסרים אותם.

הנחות לגבי תפקיד המורה:

- המורה מחליט מהו הידע המתאים להילמד.
- המורה פעיל ומנהל את תהליך ההוראה.

סדר יום מובנה - גן מסורתי:

- בתחילת היום רב הפינות סגורות (לפי קביעת הגננת) הילדים מופנים למשחקי שולחן דידיקטיים, ציור בטושים וגירי שעווה
- ריכוז- נמשך 30-45 ד' הוראה של נושאים
- ארוחה (בדרך כלל משותפת)
- משחק חופשי שבמהלכו יש פעילות
- בקבוצות למידה קבועות
- (בשלב זה אין עבודה בחומרים).

מודל הוראה- מונהג ילדים (children-run)

"החינוך החדש"- מבוסס על דיואי.
בתי ספר וגנים הפתוחים/הדמוקרטיים
גני "זרימת פעילות"

הנחות יסוד לגבי הילד:

- הילד "טוב מנעוריו"- סקרן, חקרן, יצירתי, פתוח, מיטיב עם זולתו, חותר למימוש עצמי.

- **הנחות יסוד לגבי איך ילדים לומדים:**

- הילדים הם **בונים פעילים** של ידע .
- הילד לומד **במשא ומתן פעיל** עם סביבתו.
- ילדים לומדים בתוך **אינטראקציה חברתית**
- הדגש הוא על **התפתחות האינדיבידואלית**.
- **הפעילות החופשית** כזירה להתפתחות ולרכישת מיומנויות.

הנחות יסוד לגבי תפקיד המורה:

- מעורבות הגננת היא נקיטת עמדה כלפי פעילות הילד
- יוזמה מגיבה ויוזמה מעוררת
- סיוע לפעילויות יזומות (דאגה לחומרים או אביזרים, הנחייה לגבי מיומנויות, תמיכה בפתרון בעיות)
- ארגון הידע (המשגה, ניסוח, איתור בעיות)

גן זורם- פעילות הילד במרכז (גדעון לוי)

- **שוויון ערך הפעילויות** (יצירה, למידה, משחק, עבודה)
- **פעילות הילדים** קיימת כל עוד הם רוצים בכך ומופסקת בהתאם לזמן הארוחה או סיום היום בגן.
- **תכנית הלימודים** נקבעת בחלקה הקטן על ידי המבוגר (חגים ועונות) וברובה על ידי הילדים.
- **מסגרת של קביעות** עם מקום רב
- **לפעילויות מזדמנות**
- **מפגשים קצרים** של הגן כולו
- **רוב הפעילויות** בקבוצות קטנות
- **מגוון התנסויות** בו זמנית

מודל הוראה- מונהג קהילת לומדים (Rogoff,) (1996)

Bereiter & "הדרך השלישית לניהול החינוך" •

Scardmalia

• מבוסס על תיאוריות סוציו-תרבותיות :
מלגוצ'י, דיואי, ויגוצקי, ברונר, פריירה, רוגוף....

• גנים ברמת גן, חולון- תרבות דמוקרטית

• גנים בהשראת רג'יו אמיליה- גנים דיאלוגים-צומחים

הנחות יסוד לגבי הילד:

- הילד בעל יכולת (יצירתיות, עצמאות, יכולת בחירה, הבנה...).
- הילד לומד במשא ומתן פעיל עם סביבתו.
- התהליכים החברתיים הם המסגרת שבה מתרחשת הלמידה.
- המשחק משמש כלי עיקרי ללמידה.
- בתהליך הלמידה כל הצדדים פעילים (מורים וילדים).
- אף צד אינו מחזיק בכל האחריות ואף צד אינו פסיבי.
- החשיבה היא תוצר של הבניית ידע קבוצתית

הנחות יסוד לגבי תפקיד המורה:

- תפקיד המורה להקשיב לילדים לזהות תיאוריות ותחומי עניין לאפשר שאלות אמיתיות וליצור פרובוקציה מאתגרת.

סדר יום דיאלוגי

- תכנית העבודה נקבעת מתוך הקשבה ודיאלוג עם הילדים, הצוות החינוכי וההורים.
- מסגרת בסיסית קבועה : מפגש בוקר/אמצע מפגש סיום- סיכום הפעילות, תכנון פעילות ההמשך, חשיפה לתרבות (שיר, סיפור, סיפור חג).
- מפגשים קצרים של הגן כולו ומפגשים של קבוצות קטנות בהתאם לפרויקטים.
- משחק חופשי ברוב שעות היום.
- בין נקודות העוגן (שיכולות לזוז בהתאם לצורך) פעילות משתנה לפי הפרויקטים שעולים בגן.
- מגוון התנסויות בו זמנית – כל הגן פתוח ומתאפשרת בחירה.
- למורה יש מחויבות להיות סוכן תרבות לכן לא יתעלם מההקשר התרבותי של המסגרת החינוכית (חגים)

- " ההנחות של הגישה השלישית מקובלות כיום על רוב אנשי החינוך, החלק הקשה הוא לתרגם את הרעיון של קהילה בונה ידע לפרקטיקה שאינה גולשת לאחת הצורות המקובלות של החינוך(הוראה פרונטלית או הילד במרכז)"
Bereiter & Scardamalia 1993

השפעת מדיניות החינוך הלאומית על "תורת הגן"

- חינוך עברי
- הילד טעון הטיפוח
- הילד הפעיל
- הילד האורייני
- **המכון לחינוך דמוקרטי- מהפכת המידע-**
מיומנויות המאה ה 21
רפורמת הסייעת השניה

- הילד הפעיל
- הילד האורייני
- **המכון לחינוך דמוקרטי- מהפכת המידע-**
מיומנויות המאה ה 21
רפורמת הסייעת השניה